

velo iz domačega življenja ali za najlepšo povest, osnovano na podlagi domače zgodovine, 2. za naj boljši sostavek narodopisen ali krajopisen in 3. za najboljši sostavek iz naratoroznanstva); le manjka nam takega mecenata, kateri bi bil pripravljen darovati kaj v povzdigo domačega slovstva. Pa tudi to se da doseči z združeno močjo. Zatorej se tudi obračamo do vseh rodoljubnih Slovencev, katerim je v resnici mar čedalje lepši razcvet naše literature, s ponižno prošnjo, da nam blagovolijo tudi v tej zadevi dobrovoljno na pomoči biti. Le tako se bo dala postaviti terdna podlaga lepoznanškemu listu. Naj torej vsi, ki so volje v ta žlahni namen kaj malega v denarjih na altar domovine položiti, saj do 15. oktobra t. l. ali podpisanemu ali čast. gg. vrednikoma „Novic“ ali „Slov. Prijatla“ na znanje dati blagovolijo, koliko bi bili pripravljeni darovati, da se gori omenjene darila razpisati morejo. Gotovega dnarja sedaj še ni treba pošiljati, ampak še le tedaj, kader bodo gg. razsojevalci določili, katerim sostavkom, naj se podelé razpisane darila. Imena vseh podpornikov se bodo razglasile po „Novicah“ in po „Slov. Prijatlu.“

Kakor hitro bo zadosti dnarja podpisanega, bomo naprosili gospod dr. Bleiweis-a, vrednika „Novic“ v Ljubljani, gosp. Cigale-ta, vrednika deržavnega zakonika, na Dunaji in g. Einspielerja, vrednika slov. Prijatla v Celovcu, da določijo, pod katerimi pogoji naj se razpišejo darila, in potem tudi razsodijo, kateri sostavki naj se obdarujejo. Le tako bo nam v sedanjih okoliščinah mogoče osnovati beletrističen časopis in ga ohraniti morebiti še mnoge leta v korist in blagor domovini. Sezimo si vzajemno v roke, da se bo čedalje lepše in veseliše razcvetela domača literatura.

V Lešah 10. septembra 1857.

Anton Janežič,

c. k. učitelj slov. in nemškega jezikoslovstva
na višji realki v Celovcu.

Jezikoslovna drobtinica.

Od kod beseda „uzem“.

Pisal sem bil opisovaje navade Bistričanov, da tukaj velikonoč „uzem“, kakor Hervatje „Vazam“ imenujejo. Takrat sem rekel, da ta beseda toliko pomenjuje, kakor konec zime. Ko sem pa to nekoliko bolje premislil in se z nekim učenim Slovencom posvetoval, sem previdil, da to nikakor biti ne more. Praeposicia uz pomenjuje toliko kakor nemški „empor“, „uzdigniti“ = „emporheben“. — Glagol jeti, jmem pa se samo v sostavah rabi: „najeti, najmem“, „prejeti, prejmem“, „zajeti, zajmem“. —

Iz glagola uzjeti je substantiv „uzjem“, kakor iz prejeti „prejem“; j se pa izpušča, tedaj ostane uzem, kar toliko pomenjuje, kakor „Emporhebung, Auferstehung.“

Bile, sedmošolec.

Ozir po svetu.

Dairi, japonski papež.

Japanezom zapoveda posveten „glavar“, Kubo imenovan. Ta je samovlasten in nasledljiv knez (car) in stanuje v mestu Jeddo na Nifon-skem otoku. — Zraven tega cara pa v tej deželi še druga oseba posebno slovi, namreč Dairi, duhovni glavar ali japonski papež, kteremu ljudstvo še večjo čast daje, kakor pa caru. Dairi-ja imajo, kakor Boga. Vse, česar se on dotakne je sveto; on nikdar ne umerje, temuč samo včasih svojo dušo ponovi. Dairi stanuje v Kio ali Miako-tu, ki je zraven Jeddo največje mesto japonskega kraljestva in čez 500.000 prebivavcov šteje. Tu ima zelo krasno poslopje; njegovo dvoranstvo je 22.000 duhovnov, kateri morajo v 4000 cerkvah tega velikega mesta službo Božjo opravljati. Ljudstvo Dairi-ja nikdar pred oči ne dobi in vsakega s smertjo kaznujejo, kateri se prederzne

pravo ime živega Dairi-ja izgovoriti. Razun njegovega dvoranstva in najvišjega carevega uradnika ne sme nikdo k njemu. Le enkrat vsako leto ide v neko galerijo, ki je tako narejena, da ljudstvo le njegove noge gledati zamore, in ako hoče na vertu svojega zlo začuvanega poslopja čisti zrak vživati, se morajo vsi oddaljiti, preden ga duhovni na svoje rame vzamejo in na vert nesejo, kajti zemlje se ne sme nikdar dotakniti. Dairi-jev rod nikdar neodmerje; ako nima otrok, dobi iz nebes sinčka, t. j. dete iz najslavnejšega roda v celem carstvu najdejo pod drevesi poleg poslopja položeno. Dairi ima tri ministre in sme devetkrat devet žen imeti; obleko mu smejo le čiste device šivati in jestvine se mu vsikdar dajejo v novih posodah, ktere potem potarejo. — Dne 1. julija 1856 je pred sedanjim vladajoči Dairi zbolel, drugi dan mu je bilo huje in ko so 3. julija zapazili, da mu smert ne bo več dolgo prizanašala, so šli duhovni v svoje cerkve in so ljudstvu naznanili, da se je Dairi zavezal s 7 velikimi bogovi nebes in da bode v naročji največjega teh bogov „Tea-Sio-Dai-Tsin-a“, svojo dušo ponovil. Potem so se počele molitve in ko so te končali, so duhovni oznanili: zdaj sme ljudstvo v Dairi-jevo poslopje, da vidi častitega svojega najvišjega duhovnega glavarja. Nato je na kupe ljudstva v Dairi-jevo poslopje hitelo. Dairi je počival na svitačni postelji; oblečen je bil v belo haljino in obraz mu je zakrival redek pajčolan. Duhovni so mu z dišečim tamnjanom kadili in na glas molili. 5. julija ob devetih pred poldnem je Dairi umerl. Ko je dihati nehal je višji duhoven njegovo roko vzdignil kviško v znamenje, da je Dairi umerl, da je njegova duša k bogom odšla, odkodar pa se naskorom sopet bode vernila. Vse tiho je potem bilo. Za kakošnih deset minut je pokril višji duhoven mrtvo Dairi-jevo truplo z velikim belim zagrinjalom; kratko potem je djal zagrinjalo zopet vstran in vidili so namesti še ravno nmerlega človeka družega prejšnemu podobnega in življenja polnega. Ta je vstal, stopil iz postelje, šel pred nek oltar in blagoslovil ljudstvo, ktero je veselja zvan sebe bilo. — Duhovni so umetno na mesto umerlega Dairi-ja njegovega sina in naslednika vrinili, kar pri smerti vsakega Dairi-ja ponavljajo, in k čemur jim mnogo pripomore terdna vera ljudstva in preproge, s kterimi je svitačna postelja od vseh krajev zakrita. Telo umerlega Dairi-ja so duhovni ponoči prenesli v Ycie-nsko cerkev in tamo sožgali. Kdor bi se prederznil, v to cerkev stopiti, bi ga oskrunjavca hrama božjega živega sožgali. 7. julija se je novi Dairi, skerbno zagernjen in od vseh duhovnov obdan, peljal skoz celo mesto na vozu, kterega je 100 belcov vlekle. Vse je padalo na obraz in ga molilo kakor Boga. Nikdo se ni podstopil delati, vse je praznovalo, vsi zaperti so bili oprosteni in vse kaznovavne pravde so bile uništene. Iz „F. J.“ Tonekov.

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Brešč na Štajarskem. 10. dan t. m. — Ker „Novice“ marsiktero nesrečo od pogorelcov na znanje dajejo, naj mi dovolijo treh pogorelcov nesrečo popisati. Od desete do dvanajste ure ponoči 7. dan t. m. so trije kmetje v Mostnah (Brückle) pol ure od Brežč (Rann) namreč: Žabkar, Drugovič in Špular pogoreli. Vse je že spalo, samo čuvaj, ki je hodil po ulicah in uro oznanoval, je narpred ogenj zagledal in komaj ljudi iz spanja zbudil, sicer bi bili vsi zgoreli. Iz spanja zbudjeni in od ognja prestrašeni so komaj živino iz hlevov izgnali, družega blaga niso mogli nič oteti, in tako jim je čisto vse pogorelo, hiše, hlevi, podi, obleka, žito, predivo, kerma, vozovi, plugi, brane, z eno besedo vse, da družega ni viditi, kakor tri peči; ker je vse leseno in s slamo pokrito bilo, je vse do tal pogorelo. Še večja nesreča bi bila, če ne bi bili ljudje iz Brežč z gasivnico, iz Čateža in družih vasi na pomoč prihiteli, da so druge strehe, ki so se že v nemale, z gasivnico in škafi polivali, da se niso vžgale. Ti trije gospodarji s njih dru-